

ZAKON

O PRAVIMA PACIJENATA

("Sl. glasnik RS", br. 45/2013)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se prava pacijenata prilikom korišćenja zdravstvene zaštite, način ostvarivanja i način zaštite tih prava, kao i druga pitanja u vezi sa pravima i dužnostima pacijenata.

Značenje izraza u ovom zakonu

Član 2

Osnovni pojmovi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) pacijent je lice, odnosno osigurano lice u smislu Zakona o zdravstvenom osiguranju, bolesno ili zdravo, koje zatraži ili kome se pruža zdravstvena usluga radi očuvanja i unapređenja zdravlja, sprečavanja, suzbijanja i ranog otkrivanja bolesti, povreda i drugih poremećaja zdravlja i blagovremenog i efikasnog lečenja i rehabilitacije;
- 2) medicinska mera je zdravstvena usluga koja se pruža u preventivne, dijagnostičke, terapijske i rehabilitacione svrhe;
- 3) dete je lice do navršениh 18 godina života;
- 4) sposobnost za rasuđivanje deteta koje je navršilo 15 godina života, u smislu ovog zakona, podrazumeva sposobnost deteta da razume prirodu svog zdravstvenog stanja, svrhu medicinske mere koja se predlaže, rizike i posledice preduzimanja i nepreduzimanja mere, kao i sposobnost da dobijene informacije odmeri u procesu donošenja odluke;
- 5) članovima uže porodice smatraju se: supružnik ili vanbračni partner, deca, braća, sestre, roditelji, usvojitelj, usvojenik i druga lica koja žive u zajedničkom porodičnom domaćinstvu sa pacijentom.

Pojmovi upotrebljeni u ovom zakonu u gramatičkom muškom rodu, podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Član 3

Pacijentu se garantuje jednako pravo na kvalitetnu i kontinuiranu zdravstvenu zaštitu u skladu sa njegovim zdravstvenim stanjem, opšteprihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, u najboljem interesu pacijenta i uz poštovanje njegovih ličnih stavova.

Ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana zasniva se na partnerskom odnosu pacijenta kao primaoca zdravstvenih usluga i zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika kao davaoca zdravstvenih usluga.

Partnerski odnos iz stava 2. ovog člana podrazumeva uzajamno poverenje i poštovanje između pacijenta i zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika na svim nivoima zdravstvene zaštite, kao prava i dužnosti partnera u tom odnosu.

Član 4

Ovaj zakon primenjuje se i na strane državljane koji ostvaruju zdravstvenu zaštitu u Republici Srbiji, u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim sporazumima.

Član 5

Ovaj zakon primenjuje se na zdravstvene ustanove, druge oblike zdravstvene službe (u daljem tekstu: privatna praksa), organizacione jedinice visokoškolskih ustanova zdravstvene struke koje obavljaju zdravstvenu delatnost, druga pravna lica za koja je posebnim zakonom predviđeno da obavljaju i određene poslove iz zdravstvene delatnosti i zdravstvenog osiguranja, kao i na zdravstvene radnike i zdravstvene saradnike.

II PRAVA PACIJENATA

Pravo na dostupnost zdravstvene zaštite

Član 6

Pacijent ima pravo na dostupnu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, u skladu sa svojim zdravstvenim stanjem, a u granicama materijalnih mogućnosti sistema zdravstvene zaštite.

U postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite, pacijent ima pravo na jednak pristup zdravstvenoj službi, bez diskriminacije u odnosu na finansijske mogućnosti, mesto stanovanja, vrstu oboljenja, vreme pristupa zdravstvenoj službi ili u odnosu na neku drugu različitost koja može da bude uzrok diskriminacije.

Pravo na informacije

Član 7

Pacijent ima pravo na sve vrste informacija o stanju svoga zdravlja, zdravstvenoj službi i načinu kako je koristi, kao i na sve informacije koje su na osnovu naučnih istraživanja i tehnoloških inovacija dostupne.

Pacijent ima pravo na informacije o pravima iz zdravstvenog osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

Pacijent ima pravo da informacije iz st. 1. i 2. ovog člana, dobije blagovremeno i na način koji je u njegovom najboljem interesu.

Pacijent ima pravo na informaciju o imenu i prezimenu i profesionalnom statusu zdravstvenih radnika, odnosno zdravstvenih saradnika koji učestvuju u preduzimanju medicinskih mera i postupku njegovog lečenja uopšte.

Pravo na preventivne mere

Član 8

Pacijent ima pravo na odgovarajuće zdravstvene usluge radi očuvanja i unapređenja zdravlja, sprečavanja, suzbijanja i ranog otkrivanja bolesti i drugih poremećaja zdravlja.

Zdravstvena ustanova ima obavezu sprovođenja preventivnih mera iz stava 1. ovog člana, podizanjem svesti ljudi i obezbeđivanjem zdravstvenih usluga u odgovarajućim intervalima, za grupacije stanovništva koje su izložene povećanom riziku obolevanja, u skladu sa zakonom.

Pravo na kvalitet pružanja zdravstvene usluge

Član 9

Pacijent ima pravo na blagovremenu i kvalitetnu zdravstvenu uslugu, u skladu sa zdravstvenim stanjem i utvrđenim stručnim standardima.

Pravo na kvalitet zdravstvene usluge podrazumeva odgovarajući nivo pružanja zdravstvenih usluga i humanog odnosa prema pacijentu.

Pravo na bezbednost pacijenta

Član 10

Pacijent ima pravo na bezbednost u ostvarivanju zdravstvene zaštite, u skladu sa savremenim dostignućima zdravstvene struke i nauke, s ciljem postizanja najpovoljnijeg ishoda lečenja i smanjenja rizika za nastanak neželjenih posledica po zdravlje pacijenta, na najmanju moguću meru.

Zdravstvena ustanova je dužna da se stara o bezbednosti u pružanju zdravstvene zaštite, kao i da kontinuirano prati faktore rizika i preduzima mere za njihovo smanjenje, u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast kvaliteta u zdravstvenoj zaštiti.

Pacijent ne može trpeti štetu prouzrokovanu neadekvatnim funkcionisanjem zdravstvene službe.

Pravo na obaveštenje

Član 11

Pacijent ima pravo da od nadležnog zdravstvenog radnika blagovremeno dobije obaveštenje, koje mu je potrebno kako bi doneo odluku da pristane ili ne pristane na predloženu medicinsku meru.

Obaveštenje iz stava 1. ovog člana obuhvata:

- 1) dijagnozu i prognozu bolesti;
- 2) kratak opis, cilj i korist od predložene medicinske mere, vreme trajanja i moguće posledice preduzimanja, odnosno nepreduzimanja predložene medicinske mere;
- 3) vrstu i verovatnoću mogućih rizika, bolne i druge sporedne ili trajne posledice;
- 4) alternativne metode lečenja;
- 5) moguće promene pacijentovog stanja posle preduzimanja predložene medicinske mere, kao i moguće nužne promene u načinu života pacijenata;
- 6) dejstvo lekova i moguće sporedne posledice tog dejstva.

Obaveštenje iz st. 1. i 2. ovog člana nadležni zdravstveni radnik dužan je dati pacijentu i bez traženja.

Obaveštenje daje nadležni zdravstveni radnik usmeno i na način koji je razumljiv pacijentu, vodeći računa o njegovoj starosti, obrazovanju i emocionalnom stanju. Ako nadležni zdravstveni radnik proceni da pacijent, iz bilo kog razloga, ne razume dato obaveštenje, obaveštenje se može dati članu pacijentove uže porodice.

Ako pacijent ne poznaje jezik koji je u službenoj upotrebi na teritoriji zdravstvene ustanove, mora mu se obezbediti prevodilac, a ako je pacijent gluvonem, mora mu se obezbediti tumač, u skladu sa zakonom.

Pacijent se može odreći prava na obaveštenje, osim obaveštenja o tome da je predložena medicinska mera potrebna i da nije bez znatnog rizika, odnosno da je rizično njeno nepreduzimanje.

Nadležni zdravstveni radnik može, izuzetno, prećutati dijagnozu, tok predložene medicinske mere i njene rizike, ili obaveštenje o tome umanjiti, ako postoji ozbiljna opasnost da će obaveštenjem znatno naškoditi zdravlju pacijenta. U tom slučaju obaveštenje se mora dati članu uže porodice pacijenta.

U postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite, dete koje je sposobno za rasuđivanje, bez obzira na godine života, ima pravo na poverljivo savetovanje i bez pristanka roditelja, kada je to u najboljem interesu deteta.

Pacijent, odnosno zakonski zastupnik ima pravo na obaveštenje i uvid u troškove lečenja pacijenta.

Nadležni zdravstveni radnik u medicinsku dokumentaciju unosi podatak da je pacijentu, članu uže porodice, odnosno zakonskom zastupniku, dao obaveštenje o podacima iz st. 1. i 2. ovog člana.

Pravo na slobodan izbor

Član 12

Pacijent ima pravo na slobodan izbor doktora medicine, odnosno doktora stomatologije, zdravstvene ustanove, kao i slobodan izbor predloženih medicinskih mera, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast zdravstvene zaštite i zakonom kojim se uređuje oblast zdravstvenog osiguranja.

Pravo na drugo stručno mišljenje

Član 13

Pacijent ima pravo da od doktora medicine, odnosno doktora stomatologije, koji nije direktno učestvovao u pružanju zdravstvene usluge, zatraži drugo stručno mišljenje o stanju svoga zdravlja.

Pravo iz stava 1. ovog člana pacijent ostvaruje na lični zahtev.

Zdravstvena ustanova je dužna da na vidnom mestu istakne i redovno ažurira, spisak organizacionih jedinica i doktora medicine, odnosno doktora stomatologije, koji pružaju zdravstvene usluge u toj organizacionoj jedinici.

Pravo na privatnost i poverljivost

Član 14

Pacijent ima pravo na poverljivost svih ličnih informacija, koje je saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, odnosno zdravstvenom saradniku, uključujući i one koje se odnose na stanje njegovog zdravlja i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, kao i pravo na zaštitu svoje privatnosti tokom sprovođenja dijagnostičkih ispitivanja i lečenja u celini.

Zabranjeno je da nadležni zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik, saopšti drugim licima lične informacije iz stava 1. ovog člana.

Pregledu pacijenta i preduzimanju medicinskih mera uopšte, mogu prisustvovati samo oni zdravstveni radnici, odnosno zdravstveni saradnici koji neposredno učestvuju u pregledu pacijenta i preduzimanju medicinskih mera.

Po pravilu, pregledu pacijenta i preduzimanju drugih medicinskih mera, mogu prisustvovati učenici i studenti škola i visokoškolskih ustanova zdravstvene struke, u svrhu obavljanja praktične nastave, kao i zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, u toku obavljanja pripravničkog staža i stručnog usavršavanja, osim ako to pacijent odbije.

Pacijent može dati pristanak i za prisutnost drugih lica, prilikom njegovog pregleda i preduzimanja medicinskih mera uopšte.

Na izričit zahtev pacijenta, pregledu koji obavlja nadležni doktor medicine, odnosno doktor stomatologije, ne mogu prisustvovati drugi zdravstveni radnici, odnosno zdravstveni saradnici.

Tokom boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi, pacijent ima pravo primanja posetilaca, u skladu sa kućnim redom zdravstvene ustanove, kao i pravo da zabrani posete određenom licu ili licima.

Pravo na pristanak

Član 15

Pacijent ima pravo da slobodno odlučuje o svemu što se tiče njegovog života i zdravlja, osim u slučajevima kada to direktno ugrožava život i zdravlje drugih lica.

Bez pristanka pacijenta ne sme se, po pravilu, nad njim preduzeti nikakva medicinska mera.

Medicinska mera protivno volji pacijenta, odnosno zakonskog zastupnika deteta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, može se preduzeti samo u izuzetnim slučajevima, koji su utvrđeni zakonom i koji su u skladu sa lekarskom etikom.

Član 16

Pacijent može dati pristanak na predloženu medicinsku meru izričito (usmeno ili pismeno), odnosno prećutno (ako se nije izričito protivio).

Za preduzimanje predložene invazivne dijagnostičke i terapijske medicinske mere, neophodan je pismeni pristanak pacijenta, odnosno njegovog zakonskog zastupnika.

Pacijenta ne obavezuje pristanak kome nije prethodilo potrebno obaveštenje u skladu sa članom 11. ovog zakona, a nadležni zdravstveni radnik koji preduzima medicinsku meru, u tom slučaju snosi rizik za štetne posledice.

Pristanak na predloženu medicinsku meru pacijent može opozvati (usmeno ili pismeno), sve dok ne započne njeno izvođenje, kao i za vreme trajanja lečenja, pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Pacijent ima pravo da odredi lice koje će u njegovo ime dati pristanak, odnosno koje će biti obavešteno o preduzimanju medicinskih mera, u slučaju da pacijent postane nesposoban da donese odluku o pristanku.

Član 17

Pacijent, koji je sposoban za rasuđivanje, ima pravo da predloženu medicinsku meru odbije, čak i u slučaju kada se njome spasava ili održava njegov život.

Nadležni zdravstveni radnik dužan je da pacijentu ukaže na posledice njegove odluke o odbijanju predložene medicinske mere, i da o tome od pacijenta zatraži pismenu izjavu koja se mora čuvati u medicinskoj dokumentaciji, a ako pacijent odbije davanje pismene izjave, o tome će sačiniti službenu belešku.

U medicinsku dokumentaciju nadležni zdravstveni radnik upisuje podatak o pristanku pacijenta, odnosno njegovog zakonskog zastupnika na predloženu medicinsku meru, kao i o odbijanju te mere.

Član 18

Nad pacijentom koji je bez svesti, ili iz drugih razloga nije u stanju da saopšti svoj pristanak, hitna medicinska mera može se preduzeti i bez njegovog pristanka, o čemu će se obavestiti članovi uže porodice, uvek kada je to moguće.

Medicinska mera iz stava 1. ovog člana u zdravstvenoj ustanovi, preuzima se na osnovu konzilijarnog nalaza.

Ako zakonski zastupnik deteta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti nije dostupan ili odbija predloženu hitnu medicinsku meru, hitna medicinska mera može se preduzeti, ako je to u najboljem interesu pacijenta.

Ako se tokom operativnog zahvata pojavi potreba za njegovim proširenjem, koji se nije mogao pretpostaviti, proširenje operativnog zahvata može se obaviti samo ako je, na osnovu procene doktora medicine, odnosno doktora stomatologije koji preuzima taj zahvat, on neodložno potreban.

Član 19

Ako je pacijent dete ili je lišen poslovne sposobnosti, medicinska mera može se preduzeti, uz pristanak njegovog zakonskog zastupnika, koji je prethodno obavešten u smislu člana 11. ovog zakona.

Nadležni zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik dužan je da omogući da dete, odnosno pacijent lišen poslovne sposobnosti i sam bude uključen u donošenje odluke o pristanku na predloženu medicinsku meru, u skladu sa njegovom zrelošću i sposobnošću za rasuđivanje.

Nadležni zdravstveni radnik, koji smatra da zakonski zastupnik pacijenta ne postupa u najboljem interesu deteta ili lica lišenog poslovne sposobnosti, dužan je da o tome odmah obavesti nadležni organ starateljstva.

Dete, koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može samostalno dati pristanak na predloženu medicinsku meru, uz prethodno obaveštenje iz člana 11. ovog zakona.

Ako dete, koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje, odbije predloženu medicinsku meru, nadležni zdravstveni radnik dužan je da pristanak zatraži od zakonskog zastupnika.

Pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju

Član 20

Pacijent ima pravo uvida u svoju medicinsku dokumentaciju.

U slučaju kada je pacijent dete, odnosno lice lišeno poslovne sposobnosti, pravo uvida u medicinsku dokumentaciju ima zakonski zastupnik, osim u slučaju iz člana 24. stav 1. ovog zakona.

Dete, koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje, ima pravo uvida u svoju medicinsku dokumentaciju.

Članovi uže porodice pacijenta imaju, izuzetno, pravo uvida u medicinsku dokumentaciju svog člana porodice, ako su ti podaci od značaja za njihovo lečenje.

Nadležni zdravstveni radnik dužan je da uredno vodi medicinsku dokumentaciju, u skladu sa zakonom, i da evidentira sve preduzete medicinske mere, a posebno anamnezu, dijagnozu, dijagnostičke mere, terapiju i rezultat terapije, kao i savete date pacijentu.

Pravo na poverljivost podataka o zdravstvenom stanju pacijenta

Član 21

Podaci o zdravstvenom stanju, odnosno podaci iz medicinske dokumentacije, spadaju u podatke o ličnosti i predstavljaju naročito osetljive podatke o ličnosti pacijenta, u skladu sa zakonom.

Podatke iz stava 1. ovog člana, dužni su da čuvaju svi zdravstveni radnici, odnosno zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, organizacionoj jedinici visokoškolske ustanove zdravstvene struke koja obavlja zdravstvenu delatnost, drugom pravnom licu koje obavlja određene poslove iz zdravstvene delatnosti u skladu sa zakonom, organizaciji obaveznog zdravstvenog osiguranja, kao i pravnom licu koje obavlja poslove dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja, kod kojih je pacijent zdravstveno osiguran, a kojima su ti podaci dostupni i potrebni radi ostvarivanja zakonom utvrđenih nadležnosti.

Naročito osetljivim podacima o ličnosti pacijenta smatraju se i podaci o ljudskim supstancama, na osnovu kojih se može utvrditi identitet lica od koga one potiču.

Lica iz stava 2. ovog člana, kao i druga lica koja neovlašćeno, odnosno bez pristanka pacijenta ili zakonskog zastupnika, raspolažu podacima iz medicinske dokumentacije u suprotnosti sa ovim članom, i neovlašćeno iznose u javnost te podatke, odgovorni su za odavanje naročito osetljivih podataka, u skladu sa zakonom.

Član 22

Dužnosti čuvanja podataka iz člana 21. stav 1. ovog zakona, nadležni zdravstveni radnici, odnosno zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena kod poslodavaca iz člana 21. stav 2. ovog zakona, mogu biti oslobođeni samo na osnovu pismenog pristanka pacijenta, odnosno njegovog zakonskog zastupnika, ili na osnovu odluke suda.

Ako je pacijent, odnosno zakonski zastupnik, pismenom izjavom ili ovlašćenjem overenim kod nadležnog organa, a koje se čuva u medicinskoj dokumentaciji, dao pristanak na saopštavanje

podataka o zdravstvenom stanju, nadležni zdravstveni radnik može saopštiti podatke o zdravstvenom stanju pacijenta.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, nadležni zdravstveni radnik može saopštiti podatke o zdravstvenom stanju pacijenta punoletnom članu uže porodice, i u slučaju kada pacijent nije dao pristanak na saopštavanje podataka o svom zdravstvenom stanju, ali je saopštavanje tih podataka neophodno radi izbegavanja zdravstvenog rizika za člana porodice.

Član 23

Pacijent, odnosno njegov zakonski zastupnik ima pravo na kopiju medicinske dokumentacije i snosi neophodne troškove izrade kopije medicinske dokumentacije.

Izvodi, odnosno kopije medicinske dokumentacije za umrlog člana porodice mogu se dati punoletnom članu uže porodice, odnosno zakonskom zastupniku, na njegov zahtev, radi ostvarivanja zakonom utvrđenih prava.

Član 24

Dete, koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje, ima pravo na poverljivost podataka koji se nalaze u njegovoj medicinskoj dokumentaciji.

Nadležni zdravstveni radnik, i pored zahteva deteta da se informacije o njegovom zdravstvenom stanju ne saopšte njegovom zakonskom zastupniku, dužan je da u slučaju ozbiljne opasnosti po život i zdravlje deteta, informacije o njegovom zdravstvenom stanju saopšti njegovom zakonskom zastupniku.

Pravo pacijenta koji učestvuje u medicinskom istraživanju

Član 25

Medicinsko istraživanje koje uključuje punoletnog poslovno sposobnog pacijenta može se preduzimati samo uz njegov pristanak.

Pacijent pristanak iz stava 1. ovog člana mora dati u pismenom obliku, nakon što je dovoljno obavešten o smislu, cilju, postupcima, očekivanim rezultatima, mogućim rizicima, kao i o neprijatnim pratećim okolnostima istraživanja.

Na zahtev pacijenta, obaveštenje iz stava 2. ovog člana daje se i u pismenom obliku.

Pacijent mora biti posebno upozoren da je slobodan da učešće u istraživanju odbije i da pristanak koji je dao, u svako vreme opozove, u pismenom obliku.

Izuzetno, medicinsko istraživanje koje uključuje dete, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, može se preduzeti radi neposredne koristi samog pacijenta i uz pismeni pristanak njegovog zakonskog zastupnika, koji je prethodno obavešten u smislu st. 2. i 4. ovog člana, osim ukoliko se sam pacijent tome ne protivi.

Izuzetno, istraživanje u javnom zdravlju, koje uključuje dete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje, a koje ne proizvodi direktnu korist i ne nosi rizik za dete, može se odobriti ukoliko istraživanje ima za cilj da doprinese boljem razumevanju stanja zdravlja ove populacije, uz pismeni pristanak samog deteta ili njegovog zakonskog zastupnika, koji su prethodno obavešteni u smislu st. 2. i 4. ovog člana.

Nadležni zdravstveni radnik koji vrši medicinsko istraživanje, dužan je da vodi računa o tome da zaštita života i zdravlja pacijenta uvek ima prednost u odnosu na interes društva i nauke.

Pacijent, koji zbog medicinskog istraživanja pretrpi štetu na svom telu ili zdravlju, ima pravo na naknadu štete u skladu sa zakonom, bez obzira na krivicu.

Zdravstvena ustanova je dužna da, pre početka medicinskog istraživanja, osigura pacijenta koji učestvuje u medicinskom istraživanju, za slučaj nastanka štete po zdravlje tog lica koja je izazvana medicinskim istraživanjem, u skladu sa zakonom. Zdravstvena ustanova je dužna da zaključi ugovor sa pacijentom, kojim se određuje iznos neophodnih troškova koji pripadaju pacijentu koji učestvuje u medicinskom istraživanju.

Pacijent ima pravo da učestvuje u kliničkom ispitivanju lekova i medicinskih sredstava, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast lekova i medicinskih sredstava.

Etički odbor zdravstvene ustanove, pre početka medicinskog istraživanja, donosi odluku o preduzimanju medicinskog istraživanja koje uključuje pacijente u zdravstvenoj ustanovi.

Zabranjeno je preduzimanje medicinskog istraživanja u privatnoj praksi.

Pravo deteta u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Član 26

Dete do navršenih 15 godina života, ima pravo da bude smešteno na bolničko lečenje u pratnji jednog od roditelja, usvojitelja ili staratelja, uvek kada je to moguće.

Dete koje se nalazi na bolničkom lečenju ima pravo na posete u najvećoj mogućoj meri, u skladu sa svojim zdravstvenim stanjem i najboljim interesom.

Dete koje se nalazi na dužem bolničkom lečenju ima pravo na igru, rekreaciju i obrazovanje, u skladu sa njegovim uzrastom, potrebama i najboljim interesom, u meri u kojoj njegovo zdravstveno stanje to dozvoljava.

Pravo pacijenta da na sopstvenu odgovornost napusti stacionarnu zdravstvenu ustanovu

Član 27

Pacijent ima pravo da na sopstvenu odgovornost napusti stacionarnu zdravstvenu ustanovu, osim u slučajevima propisanim posebnim zakonom.

O nameri napuštanja stacionarne zdravstvene ustanove iz stava 1. ovog člana, pacijent je dužan da dâ pismenu izjavu, koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji pacijenta.

Podatak o napuštanju stacionarne zdravstvene ustanove bez najave pacijenta, nadležni zdravstveni radnik obavezan je da upiše u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Ako je pacijent dete, odnosno lišen poslovne sposobnosti, nadležni zdravstveni radnik obavezan je da o napuštanju stacionarne zdravstvene ustanove obavesti, bez odlaganja, njegovog zakonskog zastupnika, odnosno nadležni organ starateljstva.

Ako je pacijent dete, odnosno lišen poslovne sposobnosti, a odluku o napuštanju stacionarne zdravstvene ustanove, protivno najboljem interesu pacijenta, donese zakonski zastupnik, nadležni zdravstveni radnik obavezan je da, bez odlaganja, o tome obavesti nadležni organ starateljstva.

Pravo na olakšavanje patnji i bola

Član 28

Pacijent ima pravo na najviši nivo olakšavanja patnje i bola, saglasno opšteprihvaćenim stručnim standardima i etičkim principima, što podrazumeva terapiju bola i humano palijativno zbrinjavanje.

Pravo iz stava 1. ovog člana ne podrazumeva eutanaziju.

Pravo na poštovanje pacijentovog vremena

Član 29

U slučaju da ne postoje uslovi da se medicinska mera pruži odmah, pacijent ima pravo na zakazivanje pregleda, dijagnostičkih procedura, kao i drugih medicinskih mera i postupaka u najkraćem mogućem roku.

Zdravstvena ustanova je dužna da pacijentu, kome je konzilijum lekara predložio određenu dijagnostičku proceduru radi davanja mišljenja o daljem lečenju, izvrši odmah, odnosno u roku koji je odredio konzilijum lekara.

Zdravstvena ustanova je dužna da poštuje pacijentovo vreme i da pacijenta blagovremeno obavesti o promeni termina pružanja zakazane zdravstvene usluge iz stava 1. ovog člana.

Pravo na prigovor

Član 30

Pacijent koji smatra da mu je uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu, ili da mu je postupkom zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika, uskraćeno neko od prava iz oblasti zdravstvene zaštite, ima pravo da podnese prigovor zdravstvenom radniku koji rukovodi procesom rada ili direktoru zdravstvene ustanove, odnosno osnivaču privatne prakse ili savetniku za zaštitu prava pacijenata.

Pravo na naknadu štete

Član 31

Pacijent koji zbog stručne greške zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika, u ostvarivanju zdravstvene zaštite pretrpi štetu na svom telu, ili se stručnom greškom prouzrokuje pogoršanje njegovog zdravstvenog stanja, ima pravo na naknadu štete prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Pravo na naknadu štete ne može se unapred isključiti ili ograničiti.

III DUŽNOSTI PACIJENATA

Član 32

U postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite dužnosti pacijenata, u smislu ovog zakona, odnose se na odgovornost za lično zdravlje, prema drugim korisnicima zdravstvenih usluga, zdravstvenim radnicima, odnosno zdravstvenim saradnicima, kao i drugim zaposlenima u zdravstvenoj ustanovi i privatnoj praksi.

U ostvarivanju zdravstvene zaštite, pacijent je dužan da se pridržava opštih akata zdravstvene ustanove, privatne prakse, organizacione jedinice visokoškolske ustanove zdravstvene struke koja obavlja zdravstvenu delatnost i drugih pravnih lica koja obavljaju određene poslove iz zdravstvene delatnosti, o uslovima boravka i ponašanja u njima.

Odgovornost pacijenta za lično zdravlje

Član 33

Pacijent je dužan da pri ostvarivanju zdravstvene zaštite:

- 1) aktivno učestvuje u zaštiti, očuvanju i unapređenju svog zdravlja;
- 2) u potpunosti i istinito informiše nadležnog zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika o svom zdravstvenom stanju;
- 3) pridržava se uputstava i preuzima mere propisane od strane nadležnog zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika.

Odgovornost pacijenta prema drugim korisnicima zdravstvenih usluga

Član 34

Pacijent je dužan da poštuje prava drugih pacijenata, utvrđena ovim zakonom, koji ostvaruju zdravstvenu zaštitu u zdravstvenoj ustanovi, privatnoj praksi, organizacionoj jedinici visokoškolske ustanove zdravstvene struke koja obavlja zdravstvenu delatnost i drugim pravnim licima koja obavljaju određene poslove iz zdravstvene delatnosti.

Odgovornost pacijenata prema zdravstvenim radnicima, odnosno zdravstvenim saradnicima

Član 35

Pacijent je dužan da se, u postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite prema zdravstvenom radniku, odnosno zdravstvenom saradniku, odnosi sa poštovanjem i uvažavanjem.

Zabranjeno je ometanje zdravstvenih radnika, odnosno zdravstvenih saradnika, prilikom pružanja zdravstvene zaštite.

Član 36

Ako se pacijent ne pridržava dužnosti iz čl. 32 - 35. ovog zakona, nadležni zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik, posle prethodnog upozorenja, može otkazati pružanje dalje zdravstvene zaštite pacijentu, izuzev hitne medicinske pomoći, o čemu je dužan da pismeno obavesti direktora zdravstvene ustanove, kao i da u medicinsku dokumentaciju pacijenta unese razloge za odbijanje pružanja zdravstvene zaštite.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, zdravstvena ustanova, privatna praksa, organizaciona jedinica visokoškolske ustanove zdravstvene struke koja obavlja zdravstvenu delatnost i druga pravna lica koja obavljaju određene poslove iz zdravstvene delatnosti, dužni su da pacijentu obezbede dalje pružanje odgovarajuće zdravstvene zaštite.

Član 37

Pacijent je dužan da blagovremeno informiše nadležnu zdravstvenu ustanovu o otkazivanju termina za zakazane preglede i medicinske postupke, kao i o promeni adrese i telefonskog broja.

IV ZAŠTITA PRAVA PACIJENATA

Član 38

Zaštitu prava pacijenata obezbeđuje jedinica lokalne samouprave, određivanjem lica koje obavlja poslove savetnika za zaštitu prava pacijenata i obrazovanjem Saveta za zdravlje.

Zaštitu prava osiguranog lica obezbeđuje i organizacija zdravstvenog osiguranja kod koje je to lice zdravstveno osigurano.

Način i postupak zaštite prava iz zdravstvenog osiguranja svojim opštim aktom bliže uređuje organizacija zdravstvenog osiguranja iz stava 2. ovog člana.

Savetnik za zaštitu prava pacijenata

Član 39

Poslove savetnika za zaštitu prava pacijenata (u daljem tekstu: savetnik pacijenata) obavlja diplomirani pravnik sa položenim stručnim ispitom za rad u organima državne uprave, sa najmanje tri godine radnog iskustva u struci i poznavanjem propisa iz oblasti zdravstva.

Savetnik pacijenata obavlja poslove zaštite prava pacijenata po podnetim prigovorima i pruža potrebne informacije i savete u vezi sa pravima pacijenata.

Savetnik pacijenata može obavljati poslove za više jedinica lokalne samouprave.

Odluku o organizovanju, finansiranju i uslovima rada savetnika pacijenata, u skladu sa potrebama pacijenata i kapacitetima zdravstvene službe na teritoriji jedinice lokalne samouprave, donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

Član 40

Savetnik pacijenata ima službenu legitimaciju, kojom se identifikuje prilikom dolaska u zdravstvenu ustanovu, privatnu praksu, organizacionu jedinicu visokoškolske ustanove zdravstvene struke koja obavlja zdravstvenu delatnost i drugo pravno lice koje obavlja određene poslove iz zdravstvene delatnosti.

Obrazac i sadržinu službene legitimacije iz stava 1. ovog člana propisuje ministar nadležan za poslove zdravlja.

Zdravstvena ustanova, privatna praksa i pravna lica iz stava 1. ovog člana dužni su da na vidnom mestu istaknu ime i prezime, radno vreme savetnika pacijenata, kao i adresu i broj telefona na koji se pacijent može obratiti radi zaštite svojih prava.

U cilju efikasnog rada savetnika pacijenata, zdravstvena ustanova, privatna praksa i pravna lica iz stava 1. ovog člana dužni su da savetniku pacijenata, u prisustvu zdravstvenog radnika, omoguće uvid u medicinsku dokumentaciju pacijenta, koja je u vezi sa navodima iznetim u prigovoru.

Zdravstvena ustanova, privatna praksa i pravna lica iz stava 1. ovog člana obavezni su da, na zahtev savetnika pacijenata, u postupku po prigovoru, bez odlaganja, a najkasnije u roku od pet radnih dana, dostave savetniku pacijenata sve tražene informacije, podatke i mišljenja.

Član 41

Pacijent, odnosno njegov zakonski zastupnik, prigovor može podneti savetniku pacijenata pismeno ili usmeno na zapisnik.

Po prigovoru iz stava 1. ovog člana, savetnik pacijenata odmah, a najkasnije u roku od pet radnih dana od dana podnošenja prigovora, utvrđuje sve bitne okolnosti i činjenice u vezi sa navodima iznetim u prigovoru.

Nakon utvrđivanja svih relevantnih činjenica i okolnosti, savetnik pacijenata sačinjava izveštaj, koji odmah, a najkasnije u roku od tri radna dana, dostavlja podnosiocu prigovora, rukovodiocu organizacione jedinice i direktoru zdravstvene ustanove, odnosno osnivaču privatne prakse.

Direktor zdravstvene ustanove, odnosno osnivač privatne prakse, obavezan je da u roku od pet radnih dana od dobijanja izveštaja savetnika pacijenata, dostavi savetniku pacijenata obaveštenje o postupanju i preduzetim merama u vezi sa prigovorom.

Podnosilac prigovora, koji je nezadovoljan izveštajem savetnika pacijenata iz stava 3. ovog člana, može se, u skladu sa zakonom, obratiti Savetu za zdravlje, zdravstvenoj inspekciji, odnosno nadležnom organu organizacije zdravstvenog osiguranja kod koje je pacijent zdravstveno osiguran.

Savetnik pacijenata dostavlja mesečni izveštaj o podnetim prigovorima direktoru zdravstvene ustanove, radi njegovog informisanja i preduzimanja određenih mera u okviru njegove nadležnosti.

Savetnik pacijenata dostavlja tromesečni, šestomesečni i godišnji izveštaj Savetu za zdravlje.

Ministar nadležan za poslove zdravlja propisuje način postupanja po prigovoru, obrazac i sadržaj zapisnika i izveštaja savetnika pacijenata, u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Savet za zdravlje

Član 42

Savet za zdravlje, obrazovan u jedinici lokalne samouprave, u skladu sa zakonom kojim se uređuju jedinice lokalne samouprave, pored zadataka utvrđenih statutom, odnosno odlukom jedinice lokalne samouprave, obavlja i određene zadatke iz oblasti zaštite prava pacijenata, i to:

- 1) razmatra prigovore o povredi pojedinačnih prava pacijenata na osnovu dostavljenih i prikupljenih dokaza i utvrđenih činjenica;
- 2) o utvrđenim činjenicama obaveštava podnosioca prigovora i direktora zdravstvene ustanove, odnosno osnivača privatne prakse na koju se prigovor odnosi i daje odgovarajuće preporuke;
- 3) razmatra izveštaje savetnika pacijenata, prati ostvarivanje prava pacijenata na teritoriji jedinice lokalne samouprave i predlaže mere za zaštitu i promociju prava pacijenata;
- 4) podnosi godišnji izveštaj o svom radu i preduzetim merama za zaštitu prava pacijenata nadležnom organu jedinice lokalne samouprave, kao i ministarstvu nadležnom za poslove zdravlja, a na teritoriji Autonomne pokrajine i organu uprave nadležnom za poslove zdravlja.

Radi informisanja i ostvarivanja potrebne saradnje, izveštaj iz stava 1. tačka 4) dostavlja se Zaštitniku građana.

Savet za zdravlje pored predstavnika lokalne samouprave, čine i predstavnici udruženja građana iz reda pacijenata, zdravstvenih ustanova sa teritorije jedinice lokalne samouprave, kao i nadležne filijale Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje.

Član 43

Savetnik pacijenata i članovi Saveta za zdravlje obavezni su da u svom radu postupaju u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

V KAZNENE ODREDBE

Prekršaji

Član 44

Novčanom kaznom od 300.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj zdravstvena ustanova, odnosno drugo pravno lice koje obavlja zdravstvenu delatnost ako:

- 1) pacijentu ne omogući ostvarivanje prava na slobodan izbor doktora medicine, odnosno doktora stomatologije (član 12);
- 2) bez pristanka pacijenta, odnosno protivno njegovoj volji ili bez pristanka zakonskog zastupnika deteta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, budu preduzete medicinske mere (član 15. st. 2. i 3);
- 3) pacijentu ne omogući uvid u svoju medicinsku dokumentaciju (član 20. stav 1);
- 4) zakonskom zastupniku ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju kada je pacijent dete, odnosno lice lišeno poslovne sposobnosti (član 20. stav 2);
- 5) detetu, koje je navršilo 15. godinu života i koje je sposobno za rasuđivanje, ne omogući uvid u njegovu medicinsku dokumentaciju (član 20. stav 3);
- 6) prekrši obavezu čuvanja naročito osetljivih podataka o ličnosti pacijenta, odnosno raspolaže ili rukuje podacima iz medicinske dokumentacije pacijenta suprotno odredbama čl. 21. i 22;
- 7) pacijentu, zakonskom zastupniku, odnosno punoletnom članu uže porodice ne omogući ostvarivanje prava iz člana 23;
- 8) prekrši pravo deteta, koje je navršilo 15 godina života, na poverljivost podataka, koji se nalaze u njegovoj medicinskoj dokumentaciji i ako prekrši obavezu da u slučaju ozbiljne opasnosti po život i zdravlje deteta, tu informaciju saopšti njegovom zakonskom zastupniku (član 24);
- 9) pre početka medicinskog istraživanja ne osigura pacijenta, koji učestvuje u medicinskom istraživanju, kod nadležne organizacije za osiguranje ili ako vrši medicinsko istraživanje koje uključuje pacijente, bez prethodne odluke etičkog odbora zdravstvene ustanove (član 25. st. 9. i 11);
- 10) savetniku pacijenata ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju koja je u vezi sa navodima iznetim u prigovoru ili ako, u postupku po prigovoru, u roku od pet radnih dana ne dostavi savetniku pacijenata sve tražene informacije, podatke i mišljenja (član 40. st. 4. i 5);
- 11) direktor zdravstvene ustanove, odnosno osnivač privatne prakse ne dostavi u određenom roku obaveštenje savetniku pacijenata o preduzetim merama po prigovoru (član 41. stav 4).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u zdravstvenoj ustanovi, odnosno drugom pravnom licu koje obavlja zdravstvenu delatnost novčanom kaznom od 30.000 do 50.000 dinara.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana tač. 2) do 7), 9) i 10) kazniće se i zdravstveni radnik preduzetnik novčanom kaznom od 100.000 do 500.000 dinara.

Član 45

Novčanom kaznom od 500.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj zdravstveni radnik preduzetnik ako postupa suprotno odredbama člana 25. stav 12. ovog zakona.

Član 46

Novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj zdravstveni radnik ako:

- 1) pacijentu uskrati pravo na informacije (član 7. stav 1);
- 2) pacijentu, odnosno zakonskom zastupniku ne da obaveštenje koje je potrebno kako bi pacijent, odnosno zakonski zastupnik, doneo odluku o pristanku ili nepristanku na predloženu medicinsku meru, odnosno u medicinsku dokumentaciju ne unese podatak o datom obaveštenju ili ako pacijentu, odnosno zakonskom zastupniku, onemogućí uvid u troškove lečenja (član 11);
- 3) drugim licima saopšti lične informacije za koje je saznao, odnosno koje mu je pacijent u toku pružanja zdravstvene zaštite saopštio (član 14. stav 2);
- 4) bez pristanka pacijenta, odnosno protivno njegovoj volji ili bez pristanka zakonskog zastupnika deteta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, nad pacijentom preduzme medicinsku meru (član 15. st. 2. i 3);
- 5) u medicinsku dokumentaciju pacijenta ne upiše podatak o pristanku ili odbijanju pristanka pacijenta, odnosno zakonskog zastupnika na predloženu medicinsku meru i pacijentu ne omogući uvid u svoju medicinsku dokumentaciju ili ako ne vodi medicinsku dokumentaciju u skladu sa zakonom (član 17. stav 3. i član 20. st. 1. i 5);
- 6) zakonskom zastupniku ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju kada je pacijent maloletno, odnosno lice lišeno poslovne sposobnosti i ako detetu koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje, ne omogući uvid u njegovu medicinsku dokumentaciju (član 20. st. 2. i 3);
- 7) prekrši obavezu čuvanja naročito osetljivih podataka o ličnosti pacijenta, odnosno raspolaže ili rukuje podacima iz medicinske dokumentacije pacijenta suprotno odredbama čl. 21, 22. i 24;
- 8) ne upiše u medicinsku dokumentaciju pacijenta podatak o napuštanju zdravstvene ustanove bez najave pacijenta, ne obavesti, bez odlaganja, o napuštanju stacionarne zdravstvene ustanove od strane deteta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, nadležni organ starateljstva, odnosno zakonskog zastupnika ili ne obavesti, bez odlaganja, nadležni organ starateljstva o odluci zakonskog zastupnika da dete, odnosno pacijent lišen poslovne

sposobnosti napusti stacionarnu zdravstvenu ustanovu, protivno najboljem interesu pacijenta (član 27. st. 3 - 5).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana tač. 3) i 8) kazniće se i zdravstveni saradnik.

Član 47

Novčanom kaznom od 20.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj savetnik pacijenata, ako ne dostavlja mesečni izveštaj direktoru zdravstvene ustanove, odnosno tromesečni, šestomesečni i godišnji izveštaj Savetu za zdravlje (član 41. st. 6. i 7).

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 48

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za poslove zdravlja.

Član 49

Jedinice lokalne samouprave organizovaće rad i obezbediti uslove i finansijska sredstva za rad savetnika pacijenata i Saveta za zdravlje u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Danom isteka roka iz stava 1. ovog člana prestaju da važe odredbe člana 39. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik RS", br. 107/05, 72/09 - dr. zakon, 88/10, 99/10, 57/11 i 119/12).

Član 50

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe čl. 26-38, čl. 40, 40a, čl. 42. i 43, član 256. stav 1. tač. 1)-6), član 259. stav 1. tač. 1) - 6) i član 263. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik RS", br. 107/05, 72/09 - dr. zakon, 88/10, 99/10, 57/11 i 119/12).

Član 51

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".